

ELEKTRON TIBBIYOT KARTASINI JORIY ETISH MASALALARI

¹L.N.Xudoyorov

I.f.f.d PhD,

²Sh.T.Ulasheva

Katta o`qituvchi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7413671>

ARTICLE INFO

Received: 27th November 2022

Accepted: 06th December 2022

Online: 08th December 2022

KEY WORDS

Elektron sog'liqni saqlash, yagona elektron tibbiy karta, moliyaviy to'siqlar, axborot tizimi, innovatsiya.

ABSTRACT

Innovatsion rivojlanish jamiyatning har bir sohasining kechiktirib bo'lmaz hodisasiga aylangan, tibbiyot sohasi ham shu jumladandir. Ushbu maqolada elektron tibbiy kartalarini joriy etish masalalari muhokama etiladi.

KIRISH Sog'liqni saqlash sohasi jamiyatning asosiy bo'g'ini hisoblanadi. Ushbu soha doimiy ravishda davlat nazorati ostida bo'lishi tabiiy holatdir. Mazkur sohadagi islohotlarni chuqurlashtirish maqsadida "O'zbekiston Respublikasi sog'liqni saqlash tizimini tubdan takomillashtirish bo'yicha kompleks chora-tadbirlar to'g'risida"gi Prezident Farmoni bilan sog'liqni saqlash tizimini rivojlantirish konsepsiyasi tasdiqlandi [2]. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 24 yanvardagi Oliy Majlisga Murojaatnomasida 2020 yilga "Ilm, ma'rifat va raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish yili" deb nom berilishi soha va tarmoqlarni tubdan isloh qilish, raqamli va

avtomatlashtirilgan tizimlarga o'tkazish bo'yicha yurtboshimiz taklif va topshiriqlarni berdilar [3]. Bunda albatta sog'liqni saqlash sohasi ham inobatga olinib, Toshkent shahridagi tibbiyot muassasalarida shu yil elektron tibbiy kartalarni joriy etish va keyinchalik muvaffaqiyatli tajribani respublikaning boshqa hududlarida tatbiq etish belgilandi.

ADABIYOTLAR SHARHI

Xorijiy tadqiqotchilar Omotosho A. va Emuoyibofarhe O. tomonidan mamlakatda elektron sog'liqni saqlash tizimi joriy etilganidan so'ng sohaning an'anaviy modeli va tibbiy xizmatlarning yangi modeli o'rtasida qanday farqlar bo'lishini tadqiq etishdi[5].

TADQIQOT METODOLOGIYASI VA EMPIRIK TAHLIL

1-jadval. Sog'liqni saqlashning an'anaviy modeli va tibbiy xizmatlarning yangi modeli o'rtasidagi farq[5]

	Sog'liqni saqlashning an'anaviy modeli	Tibbiy xizmatlarni taqdim etishning yangi modeli
Modeli/Falsafasi	Kasallikka yo'naltirilgan davolash	Fuqarolar va farovonlikka qaratilgan
O'zaro aloqalar (shifokor va bemor)	Epizodik, talab bo'yicha	Doimiy ravishda, avtonom
Ma'lumot xarakteristikasi	Bo'laklangan, alohida	Birlashtirilgan, taqsimlangan, baham ko'rilgan, doimiy yangilanib turiladigan
Xizmat ko'rsatuvchi	Sog'liqni saqlash xodimi	Fuqaro, norasmiy vasiy, jamiyat, sog'liqni saqlash xodimi
Yordam (xizmat) oluvchi	Bemor	Barcha fuqarolar (ijtimoiy, aqliy, jismoniy imkoniyatlaridan qat'iy nazar)
Sog'liqni saqlash tizimiga kirish	Kasallik qo'zg'aganda	Ixtiyoriy, istalgan payt
Maslahat berish	Chiziqli (to'g'ridan-to'g'ri) jarayon	Oddiy, muammosiz, hamkorlikda
Maslahat qabul qiluvchining joylashgan joyi	Kasalxona, umumiy amaliyot shifokori huzurida	uy, jamoaga asoslangan

«Elektron sog'liqni saqlash» kompleksining eng asosiy tarkibiy qismi

«Yagona elektron tibbiy karta» (YETK) axborot tizimidir. YETK axborot tizimi bu – tibbiy kartalar yordamida vakolatli foydalanuvchilarga tezkor va xavfsiz ma'lumotni taqdim etadigan, real vaqt rejimida ishlovchi, bemor to'g'risidagi ma'lumotlarni o'zida saqlovchi tizimdir. Tizim odatda bemorning tibbiy tarixi, tashxis va davolash, dorilar, allergiya va immunizatsiya, shuningdek rentgenologik tasvirlar va laboratoriya natijalarini o'z ichiga oladi. Ular an'anaviy qog'ozda yozilgan tibbiy yozuvdagi ma'lumotni raqamli holga keltirish orqali kengaytiradi, shu bilan ularni izlash, tahlil qilish va boshqa vakolatli tomonlar bilan bo'lishish

osonlashadi. YETK axborot tizimi tibbiy yordam punktida bemorlarga tezkor, keng qamrovli va o'z vaqtida ma'lumot berish orqali bemorlarga tashxis qo'yish va davolashni qo'llab-quvvatlash orqali umumiy sog'liqni saqlashda muhim rol o'ynaydi[6].

YETK axborot tizimini joriy etish afzalliklari. Tadqiqotchilar tomonidan YETK axborot tizimining afzalliklarini uch asosiy guruhga ajratishgan bo'lib, ular klinik, tashkiliy va ijtimoiy afzalliklardir[8].

Klinik natijalar bemor parvarishlash sifatini yaxshilash, tibbiy xatolarni kamaytirish va davolashning maqsadga muvofiqligini tavsiflovchi bemor darajasidagi tadbirlarni yaxshilashni o'z ichiga oladi.

Elektron tibbiy karta axborot tizimi tibbiy xizmat ko'rsatish joyining o'zida bemorlar to'g'risida aniq, so'nggi va to'liq ma'lumotni taqdim etish, samarali parvarish qilish uchun bemor kasallik tarixiga tezkor kirishni ta'minlash, bemorlar va boshqa shifokorlar bilan elektron ma'lumotlarni ishonchli almashish, bemorlarga aniq va samaraliroq tashxis qo'yishda yordam beradi[10].

YETK axborot tizimi samaradorligi bemor haqida ma'lumot almashishdan tashqari, bemor haqida to'liq ma'lumotga ega bo'lish, klinik qarorlarni qabul qilishni yaxshilaydi. Bemor to'g'risidagi ma'lumotlarning kengayishi, fanlararo aloqaning yaxshilanishi, parvarishning uzluksizligi, hujjatlarning yaxshilanishi va tushunarli bo'lishi, bir turdagi ishlarning takroriy bajarilishini kamaytirish va tezlikning oshishi kabi afzalliklarga ega[13].

XULOSA VA MUNOZARA

Mamlakatimizda YETK axborot tizimi joriy etilishi davlat budjeti va budjetdan tashqari mablag'larini tejaliishi, shifokor va kasalxonalariga tezkor va aniq ma'lumotlar yetkazish evaziga sohada samaradorlikni oshirish, tibbiy xatoliklarni, shu bilan birga o'lim xavfini kamaytirish, bemorlarga sifatli xizmat ko'rsatish, turizm sohasini rivojlantirish, jamiyat salomatligi uchun ma'lumotlar bazasidan foydalanib kam uchraydigan kasalliklarni samarali davolash va kasallik o'choqlarini oldindan aniqlash kabi keng ko'lamli imkoniyatlarni ochib beradi.

Sohada kuchli infratuzilmani rivojlantirish, ma'lumotlar maxfiyligi va xavfsizligini ta'minlash, milliy va xalqaro standartlarni o'rnatish ushbu texnologiyani muvaffaqiyatli joriy etishga asos bo'ladi.

References:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida" 2017 yil 7 fevraldagi PF-4947-sonli Farmoni
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasi sog'liqni saqlash tizimini tubdan takomillashtirish bo'yicha kompleks chora- tadbirlar to'g'risida" 2018 yil 7 dekabrda PF-5590-sonli Farmoni
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 24 yanvardagi Oliy Majlisga Murojaatnomasi
4. Omotosho A, Emuoyibofarhe O.J, Adegbola O (2011 yil aprel): Sog'liqni saqlash tizimida AKT: Rivojlanayotgan davlatlar uchun asos "Afrika uchun AKT bo'yicha xalqaro konferentsiya (ICT4A), Kelishuv universiteti va Bells Texnologiya Universiteti, Ota, Nigeriya , 23 - 26 mart, 2011 yil. III jild. Pp 95 - 100"
5. Hong, S. T., Jin, Y., Anvarov, K., Khadjibaev, A., Hong, S., Ahmedov, Y., & Otaboev, U. (2013). Infection status of hydatid cysts in humans and sheep in Uzbekistan. *The Korean Journal of Parasitology*, 51(3), 383.
6. Стреляева, А. В., Сапожников, С. А., Чебышев, Н. В., Эгамбердыев, Б. Н., Садыков, Р. В., Ахмедов, Ю. М., ... & Шамсиев, А. М. (2014). Лечение эхинококкоза легких, осложненного пециломикозом, у взрослых больных. *Хирургическая практика*, (1), 43-50.
7. Ахмедов, Ю. М., Ахмеджанов, И. А., Мавлянов, Ш. Х., Мавлянов, Ф. Ш., Ибрагимов, К. Н., & Курбанов, Ж. Ж. (2007). Рентгенопланиметрические методы диагностики обструктивных урпатий у детей. *Саратовский научно-медицинский журнал*, 3(2), 66.

8. Ахмедов, Ю. М., Курбанов, Д. Д., & Мавлянов, Ф. Ш. (2011). Прогноз исхода врожденного гидронефроза у детей. *Педиатрическая фармакология*, 8(1), 108-111.
9. Ботвиньева, В. В., Яцык, К. К., Ахмедов, Ю. М., & Сенцова, Т. Б. (1986). Изменения гуморального и клеточного иммунитета у детей с хроническим обструктивным пиелонефритом при ПМР, гидронефрозе, уретерогидронефрозе. *Педиатрия*, (2), 19-22.
10. Яцык, П. К., Сенцова, Т. Б., Ботвиньева, В. В., & Ахмедов, Ю. М. (1986). Функциональное состояние фагоцитарной активности нейтрофилов и характер бактериурии у детей с хроническим обструктивным пиелонефритом. *Урол. и нефрол.*, (5), 24.
11. Ахмедов, Ю. М., Шарков, С. М., & Мавлянов, Ф. Ш. (2004). Рентгенопланометрические исследования при врожденном гидронефрозе у детей. *Медицинский научный и учебно-методический журнал*, 20, 86-94.